

เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๙

การแก้เจ้าของ

มนุษย์เราและศาสนาทั้งสองอย่างนี้สำคัญด้วยกัน เมื่อประกบกันเข้าแล้วก็ยังเป็นความสำคัญมาก ถ้าขาดอย่างใดอย่างหนึ่งเสีย เป็นต้นว่ามีแต่คนเฉย ๆ ไม่มีเครื่องประดับให้เป็นความสำคัญของคน คนก็หาความสำคัญไม่ได้ คนเราจึงไม่ใช่จะสำคัญ เพราะเกิดขึ้นมาเป็นคนแล้วเท่านั้น ยังต้องมีเครื่องประกอบอีกมากมาย เฉพาะอย่างยิ่งก็คือศีลธรรมเป็นเครื่องประกอบเป็นเครื่องประดับ ส่งเสริมให้มนุษย์เรามีคุณค่า และมีความสำคัญขึ้นมากโดยลำดับลำดับ มรรยาท จริยะความประพฤติและปฏิบัติเป็นผู้มีภูมิระเบียบมีข้อบังคับตนเอง นี่ล้วนแล้วแต่เป็นเครื่องเสริมคุณค่าของเราให้เด่น แม้คนอื่นเขาจะไม่เห็นเด่น แต่เรารู้สึกเด่นในเรา หาที่ตำหนิตนไม่ได้

ท่านว่า นัตถิ โลเก รโท นาม ที่ลับไม่มีในโลกนั้นก็ได้แก่เรานี่ เราทำตัวของเราให้ดีเถอะ จะปิดไว้เท่าไรก็ไม่อยู่ ต้องทราบด้วยกันทั้งนั้น และทำซ้ำอีกเหมือนกันก็กระจายได้เช่นเดียวกัน คุณค่าจึงอยู่ที่การประพฤติของเรา ไม่ว่าจะแจ้ที่ลับ นี่เป็นเครื่องเสริม เช่นอย่างพระนี่ก็เหมือนกัน บวชออกจากโบสถ์มาว่าจะศักดิ์สิทธิ์พิเศษทีเดียวก็ไม่ใช่ เพศนี้เป็นเครื่องประกาศตนให้ตัวของตัวทราบด้วยว่า เวลานี้เราเป็นนักบวชแล้ว นักบวชจะต้องเว้นอะไร ๆ ประกอบอะไร ให้รู้หน้าที่ของตนเอง จากนั้นไปก็ปฏิบัติหรือทำหน้าที่ตามเพศของตน นั้นละจะมีความศักดิ์สิทธิ์ขึ้นมาโดยลำดับ ถ้ามาทำลายตัวเองด้วยการทำลายกฎข้อบังคับหลักธรรมหลักวินัยนี้ก็เหลวแหลกใช้ไม่ได้ หาคุณค่าไม่ได้พระองค์นั้น เขาไม่เลื่อมใส ไม่ว่าจะแต่เจ้าของตำหนิเจ้าของได้เลย แม้คนอื่นเขายังไม่เลื่อมใสด้วย กราบไม่ลง เลื่อมใสไม่ลง เชื่อไม่ได้ เพราะตัวเองก็เชื่อตัวเองไม่ได้ จะให้คนอื่นมาเชื่อได้ยังไง เจ้าของไม่มีความเคารพเลื่อมใสเจ้าของได้ คนอื่นเขาก็ไม่เคารพเลื่อมใส เจ้าของมีทางตำหนิเจ้าของได้มากน้อยเพียงไร คนอื่นเขาก็มีทางตำหนิเจ้าของได้มากน้อยเพียงนั้นแหละ เรื่องเป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นการประพฤติจึงเป็นของสำคัญมาก การประพฤตินี้ถ้าเราไม่มีเครื่องมือ ไม่มีหลักวิชาได้ศึกษาเล่าเรียนมา เราก็ไม่เข้าใจว่าจะปฏิบัติตัวอย่างไร เพราะฉะนั้นศาสนาจึงเป็นหลักวิชาที่สำคัญมาก เป็นแนวทางที่ดีมากควรนำมาประพฤติปฏิบัติ

ผู้ชายเราก็อย่าไปเที่ยวเกะกะระรานผู้หญิงคนนั้นแม่อีหนูคนนี้ ไม่ใช่แม่อีหนูเรา แล้วนั้นต้องระวังให้ดี ผู้ชายเรามักมาเสียอำนาจตรงนี้แหละ เพราะฉะนั้นจึงต้องเสริมอำนาจของเราให้ดีตรงนี้นะ อย่าไปเที่ยวเกะกะ อย่าไปเที่ยวเลอะ ๆ เทอะ ๆ ซอกแซก

ซิกแซกตามซอกตามมุมตามโรงลิเกละครระบำรำไป หรือระบำรำบ้า หรืออะไรก็ไม่รู้
แหละ ให้ระวังตรงนี้ให้ดี นี่ละผู้ชายเราเสียดักดีศรีตรงนี้

ผู้หญิงก็เหมือนกัน ถ้าประพุดตัวอย่างนั้นแล้วก็เสียดักดีศรี กุลสตรีหายหมด
ไม่มีเหลือเลย ที่เหลือก็เหลือแต่ทางภาคอีสานเขาเรียก ภาษา.....เดือน ๙ คือมันหอน
อีกทีกครึกโครม เวลานั้นมันคึกคะนอง ตัวไหนก็ตามไม่มีบ้านมีเรือนเลย วิ่งหากัน
ประสานกันวุ่นไปหมด ตัวผู้วิ่งหาตัวเมีย ตัวเมียวิ่งหาตัวผู้ ไม่ทราบว่าเป็นใครต่อบ้าน
ใครวิ่งประสานกันได้หมด คนคึกคนคะนองยิ่งร้ายกว่านั้น เพราะฉะนั้นจึงต้องระวังให้
มาก สิ่งนี้เป็นสิ่งที่บั่นทอนทั้งหญิงทั้งชายทำให้เสียไป ถ้าต่างคนต่างประพุดปฏิบัติตัว
ให้ดีตามหลักธรรมที่ท่านสอนไว้แล้ว จะเป็นผู้มีศักดิ์ศรีดีงาม แม้ในครอบครัวก็ร่มเย็น
ไม่มีอะไรจะร่มเย็นยิ่งกว่าครอบครัวของเรามีศีลมีธรรม

วัดนี้ก็เหมือนกัน มีแต่วัดเฉย ๆ พระปฏิบัติตัวเหลว ๆ แหก ๆ ใช้ไม่ได้อีก
เช่นกัน ต้องปฏิบัติตัวให้สมศักดิ์ศรีของพระ หลักธรรมหลักวินัยมีอย่างไหนนั่นแลคือ
ศักดิ์ศรีของพระ นั่นแลคืออำนาจของพระ นั่นแลคือเครื่องประดับของพระ จะต้อง
ประพุดตัวให้เรียบร้อยไปตามหลักนั้น จะเป็นความสวยงามสง่าราศีองอาจกล้าหาญ
ไม่ว่าในชุมชนมุขมน ไม่ว่าอยู่คนเดียว ไม่ว่าอยู่ที่ไหน แม้ในป่าในเขาจะน่ากลัวขนาดไหนก็
ตาม คนที่มีธรรมมีศีลบริสุทธิ์แล้วจะไม่กลัว ตายก็ไม่กลัว เพราะฉะนั้น นักปฏิบัติ
กรรมฐานท่านถึงชอบอยู่ในป่า ลึกเท่าไรท่านก็ไม่กลัว เพราะท่านเชื่อในธรรมที่มีภายใน
ใจของท่าน ธรรมจึงเป็นของสำคัญมาก ทำคนให้มีความสง่าผ่าเผยองอาจกล้าหาญทั้ง
ปัจจุบันและอนาคตด้วย ตายก็ไม่ไปตกนรกแหละคนมีธรรม มันแนใจขนาดนั้น

วันนี้เป็นวันพระ ปกติวัดนี้มีคนมากเสมอ วันพระก็มาก วันเสาร์ก็มาก วัน
อาทิตย์ก็มาก ถ้าพูดถึงเรื่องมาก มากขึ้นโดยลำดับ แต่กำลังของเราลดลง ๆ ไม่สมดุล
กัน รู้สึกว่าเหนื่อยทุกวันนี้ ทั้งผู้ที่จุดลากออกไปนอกวัดก็มี เข้ามาหาไม่พบก็มี อย่างนี้
ละยุ่งอยู่ตลอด เพราะฉะนั้นเราจึงให้เชื่อมั่นโดยหลักธรรมชาติ ตั้งแต่หนุ่มพ้ออยู่นั้นเขา
เรียกมหาบัว อู๊ย เขาเรียกมหาบัวนี่ภูมิไฉนะ ผีงผายเหมือนบ้า มหาบัวเป็นบ้ายังไม่รู้ตัว
ตอนนั้น แต่ตอนแก่มานี้ก็เป็นบ้าอีกแบบหนึ่ง มันคนละบ้านะตัวมหาบัวองค์เดียวนั้น
ละ พอหลังจากนั้นมาก็เลื่อนยศมาเป็นหลวงตาบัว เขาก็มายุ่งกับหลวงตาบัว หรือหลวง
ตาบัวไปยุ่งกับเขาก็ไม่รู้แหละนะ เพราะต่างคนต่างยุ่งกัน เลยกลายเป็นหลวงตายุ่งขึ้น
มา พอออกจากหลวงตายุ่งแล้วก็กลายเป็นหลวงตาลากขึ้นมา เขาก็ลากไปไหนลากไปนี่
เรื่อยไป จนกระทั่งทุกวันนี้ยังอยู่ในตำแหน่งหลวงตาลากนะ ใครจะเรียกหลวงตาลากก็
ได้เราก็ไม่โกรธเขา

นั่นละการวินิจฉัยใคร่ครวญ การรบเข้าศึก เราจะไปรบในริมฝีปากคนไม่ได้ เราต้องรบในความรู้สึกของเรา อย่างครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้ากับพระอานนท์ไปบีณฑิต เขาไม่พอใจเขาจ้างคนดูดาพระพุทธเจ้า ว่าไอ้อูฐ ไอ้หัวโล้นโกนคิ้วไอ้ชอทาน นี่เราก็เห็นแล้วในตำรา พระอานนท์เตือรื้อนุ่นวาย จะอาราธนาพระพุทธเจ้าให้เสด็จไปเมืองอื่น เมืองที่เขาไม่ว่า เมืองที่เขาไม่ตำหนิตเตียนพระพุทธเจ้าก็รับสั่งถามว่า ถ้าไปเมืองนั้นแล้วเขาว่าให้อีกจะทำอย่างไรอานนท์ เราก็หลีกออกจากเมืองนั้น ถ้าเมืองนั้นเขาว่าอย่างนั้นอีกล่ะจะไปไหน ไปไหนก็ถูกเขาว่าอย่างนั้น ๆ แล้วจะไปไหน ที่สุดหาโลกอยู่ไม่ได้

เพราะฉะนั้นจึงไม่ถูกต้องที่จะหลบหลีกปลีกตัวออกไปจากเข้าศึก โดยวิธีการหนีไปเมืองนี้เมืองนั้นอย่างนั้น นอกจากจะรู้กันอยู่ภายในจิตใจ หลบหลีกอยู่ภายในจิตใจในตัวเองนี้ ถ้าภายในตัวเองนี้มีความเฉลียวฉลาดแหลมคมที่จะปฏิบัติหรือต่อสู้กับมารภายในจิตใจของตนเป็นสำคัญได้แล้ว ภายนอกไม่สำคัญอะไรนัก อยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ไปไหนไปได้ทั้งนั้น นี่พระพุทธเจ้าท่านว่าอย่างนั้น ท่านจึงกล่าวเป็นบาลี แต่เราจะแปลเอาเป็นความย่อ ๆ ว่า ดูก่อนอานนท์ เรา่นี้เปรียบเหมือนกับช้างใหญ่ตัวก้าวเข้าสู่สงครามคือแต่ก่อนเขารบสงครามกันด้วยช้าง ไม่ได้รบด้วยแบบทุกวันนี้ละ ว่าเรานี้เท่ากับช้างใหญ่ที่ก้าวเข้าสู่สงคราม ไม่พรั่นพริ้งในลูกศรซึ่งจะมาจากทิศต่าง ๆ มีแต่จะมุ่งหน้าที่จะเข้าสู่แนวรบโดยถ่ายเดียว ปราบปรามเข้าศึกให้แหลกเหลวไปด้วยกำลังความสามารถของเราเท่านั้น เราจะไปหาห้วยไหวทางโน้นห้วยไหวทางนี้ไม่ได้

อันนี้ก็เหมือนกัน ลูกศิษย์ตถาคตจะไปหลบอยู่โน้นว่าที่โน้นเป็นมาร และหลบจากนี้ว่าโน้นเป็นมาร วันยังค่ำจนกระทั่งถึงวันตาย เราจะได้หลบหลีกอยู่อย่างนั้นตลอดเวลา เมื่อเป็นเช่นนั้นก็เป็นเหมือนหมาขี้เรื้อน คันตรงนี้เกาแล้ววิ่งไปโน้นว่าจะหายคันวิ่งไปโน้นก็ไปเกาอยู่โน้นอีกหาที่สิ้นสุดไม่ได้ เพราะความคันอยู่ที่เนื้อที่หนังของมัน ถ้าหากว่าหายจากโรคเรื้อนแล้ว มันก็ไม่คันมันก็ไม่เกา อยู่ที่ไหนก็อยู่สะดวกสบาย อันนี้โรคเรื้อนที่ทำให้เราคันทำให้เราเกาอยู่ในหัวใจของเรา ให้แก่ที่หัวใจของเราซิ เขาว่าให้เรายังไง เอาคำว่าของเขามาวินิจฉัยให้ได้เหตุได้ผล ถ้าเราหัวโล้นจริง ๆ ก็เอาเขาพูดถูกต้องแล้วนี่ ต้องยอมให้เขาซิ ก็เรามาเป็นผู้ยอมรับความถูกต้องนี่ละ เรื่องก็ไม่มี

นี่ละการแก้เจ้าของ ให้แก่ที่หัวใจของเจ้าของ เขาว่าดีก็ตาม จิตของเราจะแย็บออกหรืออย่างไรบ้าง เขาว่าเราชั่ว จิตของเราจะแย็บออกไป ปรุขิ้นมาหลอกเจ้าของว่ายังงัยบ้าง เขาว่าผ่านไปแล้วลมปากเขา เขาว่าดีก็ผ่านไปแล้ว ลมปากเขา เขาว่าเราชั่ว ลมปากนั้นผ่านไปแล้ว แต่ลมของสังขารที่ปรุขิ้นอยู่ภายในใจนี้ไม่ผ่านความยึดมั่นถือมั่น ความสำคัญมั่นจะยึดไว้อยู่ตรงนี้ แล้วจะเผาเราตรงนี้ด้วยการครุ่นคิดยุ่งเหยิงวุ่นวายอยู่นั้น

สุดท้ายก็ว่าคนนี่ไม่ดีคนนี่ไม่ดี ตัวเองผู้คิดผู้ยุ่งเหยิงวุ่นวาย ผู้ก่อไฟเผาเจ้าของ นั้นไม่ได้คิดเลยว่าดีหรือไม่ดี นี่ละ คนเราแก้ตรงนี้ไม่ได้ เพราะฉะนั้น จึงไปหาตำหนิตรงโน้นตรงนี้ยุ่งไปหมด ถ้างงแก้ตรงนี้ตกไปแล้ว อยู่ไหนอยู่ไหนหมดนั่นแหละ แต่ กิริยาที่จะตอบรับคนหนักเบาเล็กน้อยนั้นเป็นธรรมดา ส่วนภายในจิตของเราจะไม่ติด เราเองหนึ่ง ไม่ติดอารมณ์ที่มาเกี่ยวข้องกับเราหนึ่ง ไม่ติดคนนั้นหนึ่ง ไม่ติดลมปากคน นั้นหนึ่ง ไม่ติดอะไรทั้งนั้น นั่นจึงเรียกว่าผู้ปฏิบัติ ต้องแก้ไขอย่างนี้ชี้แก้ไขเจ้าของ

ไปหาแก้ไขอะไรภายนอก แก้ไขคนนั้นแก้ไขคนนี้ ไปหลีกคนนั้นไปหลีกคนนี้ จะ หลีกไปไหน หลีกคนนี้ก็โดนคนนั้น หลีกคนนั้นก็โดนคนนี้ หมดไม่มีใครหลีกก็โดนเรา อยู่ดี ๆ เพราะเราก็คนคนหนึ่ง ต้องคิดอย่างนั้นชินนักปฏิบัติ ให้มันรอบซี้ พระพุทธเจ้า ไม่ได้สอนคนให้โง่งนี่นะ ออกจากเมืองนี้ไปอยู่เมืองนั้น เหมือนอย่างพระอานนท์ทูลพระ พุทธเจ้าให้ไปหาอยู่เมืองโน้นเมืองนี้ เขาจะไม่ได้ดูไม่ได้ตำ พระพุทธเจ้าว่าเราไม่ไป ไป ที่ไหนเขาก็มีปากเหมือนกัน ว่าได้เหมือนกัน นี่วิธีปฏิบัติตนให้เป็นอย่างนั้น

วันนี้เป็นวันพระนี่เราเคยพูดแล้ว วันโยมมีมากี่วัน วันโยมมีแต่วันยุ่ง ที่นี้ท่านให้ มีวันพระเพื่อให้ระลึกว่า วันนี้เป็นวันประพฤติปฏิบัติธรรม อย่างน้อยได้ระลึกถึงพระ พุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ หรือได้มาใส่บาตรให้ทานก็ยิ่งดี มากกว่านั้นก็ให้การรักษา ศีล จะเป็นศีล ๕ ก็ตาม ศีล ๘ ก็ตาม หรือได้ภาวนาด้วยก็ยิ่งดี ภาวนาคือการอบรมจิต ให้สงบ เพราะตามธรรมดาของจิตจะหมุนตัวอยู่อย่างนี้ตลอดด้วยความคิดปรุง สังขาร แปลว่าความปรุง ความคิดมันคิดขึ้นมาจากภายในใจ อันนี้ไม่มีเวล่ำเวลาเลย โรงงาน เขาเปิดแล้วเขายังมีวันปิด แต่โรงงานคือใจนี้ไม่ทราบเปิดมาตั้งแต่เมื่อไรไม่เคยมีวันปิด เลย จึงต้องอาศัยหลักธรรมคือสมาธิ การฝึกหัดจิตของตนให้สงบนั้นแหละเรียกว่าปิด โรงงานเสียบ้าง จะได้มีความสงบร่มเย็น เหมือนอย่างเขาพักงานแล้วมาพักผ่อนนอน หลับหรือรับประทานอาหาร ก็มีกำลังควรแก่การทำงานอีกต่อไป

ที่นี้จิตก็ให้พักเสียบ้าง งานของจิตคิดปรุงอยู่ทั้งวันทั้งคืน แม้แต่หลับยังละเมอ เพื่อฝันไป นั่นก็คือความคิด ถ้าหากคนเราหลับสนิทจริง ๆ แล้วจะไม่ฝัน การฝันนั้นคือ ความคิดปรุงภายในการหลับของตัวเอง ที่เรียกว่าฝันสดคือคิดอยู่เดี๋ยวนี้อย่างพวกเรา ทั้งหลายคิดนี้ มันฝันสด ๆ ร้อน ๆ อันนี้อย่างหนึ่ง นี่มันยุ่ง เพราะฉะนั้นจึงให้ได้รับความสงบบ้างในวันพระเช่นนี้ ให้ได้ระลึกถึงกัน

พระพุทธเจ้าทรงฉลาดมาก มีความเมตตาต่อสัตว์โลกมาก ได้ทรงทำความ อุตสาหะพยายามเต็มพระสติกำลังความสามารถของพระองค์นั้นแล วิธีการใดที่โลกทั้ง หลายจะได้รับความร่มเย็นเป็นสุข พระองค์ไม่เห็นว่าเป็นความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า

เป็นความลำบากลำบาก ทรงอุทสาห์พยายามด้วยพระเมตตาแล้ววัน ๆ จนกระทั่งถึงวัน
ปรีนิพพาน แม้คืนจะปรีนิพพานยังแสดงพระเมตตาอย่างเต็มส่วนให้เห็นชัดเจนอีก

ขณะนั้นมีสุภัททปริพาชกจะเข้ามาทูลถามปัญหาเพราะทราบแล้วว่าพระพุทธเจ้า
จะมาปรีนิพพานในคืนวันนี้ จะไม่มีเวลาเวลาเลยในการศึกษาธรรมะกับท่าน ก็ต้องรีบ
มา พอมาแล้วก็ถูกพระอานนทีกัดกันไม่ให้เข้าเฝ้าด้วยแสดงเหตุผลว่าเวลานี้พระองค์
กำลังประชวรหรือว่าลำบากอยู่มากแล้ว พระองค์ทรงทราบจึงเรียกพระอานนทมารับสั่ง
ถาม พระอานนทก็ทูลตามเรื่องว่ามีปริพาชกคนหนึ่งเข้ามาหา อยากมาทูลถามธรรมะ
เอื้อ ให้เข้ามา ๆ นั้นฟังซิ เราที่มาปรีนิพพานที่นี้ก็เพื่อคน ๆ นี้แหละคนหนึ่ง ให้เข้ามา
เดี๋ยวนี้ ๆ พอเข้ามาก็ถามถึงเรื่องศาสนาต่าง ๆ ศาสนาไหนก็ว่าศาสนาของตนดี
ศาสนาอะไรก็ว่าศาสนาตนดี แล้วความจริงเป็นยังงี้ เอื้อ อย่าถามไปมากเลยเวลาเวลา
ของเราไม่พอ เราจะพูดให้ฟัง ศาสนาใดมีมรรค ๘ คือ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปิ จน
กระทั่งถึงสัมมาสมาธิ ศาสนานั้นเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ เป็นศาสนาที่ดีแท้ แล้วก็ให้คุณ
พูดง่าย ๆ ว่าให้คุณเอาอันนี้ไปปฏิบัตินะ สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปิเรื่อยไป และ
พยายามทำเอาให้เต็มทีในคืนวันนี้ แล้วก็สอน พอสอนเสร็จแล้วก็รับสั่งให้พระอานนท
บวชให้ เพื่อจะได้เป็นปัจฉิมสาวกองค์สุดท้ายในคืนวันปรีนิพพาน พระอานนทนำไป
บวชในเวลานั้น พอบวชแล้วก็บำเพ็ญสมณธรรม ได้บรรลุธรรมเป็นถึงขั้นพระอรหันต์
ในคืนวันนั้นตรงกับวันพระองค์ปรีนิพพานพอดี

นี่แสดงถึงพระเมตตาอันสุดส่วนของพระพุทธเจ้า ไม่ทรงเห็นว่า โอ๊ย เราลำบาก
มากแล้ว เราประกาศพระศาสนามาตั้ง ๔๕ ปีแล้ว ให้เราพักผ่อนบ้างเถอะ เวลานี้เรา
กำลังจะตาย อย่างมากจนเรานักเลย พระองค์ไม่เห็น ว่า ถ้าหากจะว่าก็มีแต่หลวงตาบัวที่
ตัวเท่าหนูแต่กิเลสตัวเท่า ๆ ภูเขา นั่นแหละ ใครมาก็ดูเอา มาอะไรมาไม่รู้จักเวลาเวลา
ดูเขาบ้าง นี่เป็นคนละแบบนะ พระพุทธเจ้าเป็นแบบหนึ่ง หลวงตาบัวว่าเป็นลูกศิษย์
พระพุทธเจ้าไปอีกแบบหนึ่งนะ ใครจึงรำลือว่าหลวงตาบัวนี่ดูมากที่สุดเลย ทำไมจะไม่ดู
มากยังงี้ หลวงตาบัวจะตายก็ดูเอาซิ พวกกันจำเอานะเรื่องอรรถเรื่องธรรมที่สอนนี้ พระ
องค์ทรงเมตตาขนาดนั้นละกับพวกเราทั้งหลายเรายกตัวอย่างเพื่อหมายเอาที่ต่างหาก
นะ

ธรรมที่สอนไว้ ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้ท่านกล่าวไว้พอประมาณเท่านั้น
เหมือนกับยาแก้โรคมะ ๘๔,๐๐๐ ขนาน ความจริงถ้าเพียงเท่านี้แล้วจะไม่ทันกับโรค
เพราะโรคมะหลายชนิดมีหลายประเภทในหลายบุคคลในหลายสัตว์ ยามจะมีเพียงจำนวน
น้อย ๆ ไม่พอ อันนี้ก็เหลืออยู่ภายในหัวใจของสัตว์โลกมีจำนวนมากมายกยอกหลาย
แห่งหลายสันหลายคมมาก ธรรมะจะมีเพียง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นนี้ไม่พอกับความ

ต้องการ ไม่พอกับความจำเป็นที่จะปราบปรามกิเลสตัณหา ซึ่งเป็นโรคสำคัญอยู่ในจิตใจสัตว์นั้นเลย จึงมีมากกว่านั้น แต่เห็นว่าจะฟันเฟือเหลือกำลังที่จะจดจำเอาได้แก่พวกปุถุชนเราทั้งหลาย ท่านจึงจดจารึกมาเพียง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์เท่านั้น นี่ล้วนแล้วแต่เป็นยารักษาโรคภายในใจ

โรคกิเลสตัณหา โรคความโลภความโกรธความหลง นี่ละเป็นตัวสำคัญ มันฝังอยู่ในจิตใจของเรา แล้วให้ได้เอาธรรมะเฉพาะอย่างยิ่งจิตตภาวนาไปประังดับจิตของเรา ประเภทที่มันคิดยิ่งเหยียงุ่นวายตลอดเวลาให้สงบลงบ้าง จะเป็นความดีงามในวันพระหนึ่ง ๆ ที่ผ่านมา ไม่ให้เสียไปเปล่า ๆ ทั้ง ๆ ที่เราเกิดมากับโลกนี้ผ่านมาแล้วกี่วันพระ เดือนหนึ่งมีกี่วันพระ ปีหนึ่งมีกี่วันพระ แล้วคนหนึ่ง ๆ เกิดมาผ่านวันพระมาแล้วกี่ปีกี่เดือน เคยสนใจกับวันพระไหม มีแต่สนใจกับวันโยมวันฆราวาสวันยุ่ง ๆ มาตลอด บางคนตั้งแต่วันเกิดมาจนกระทั่งวันตายไม่เคยมีศาสนาเลยก็มี โอ้โห เหลือประมาณ ถ้าว่าหยาบก็หยาบเหลือประมาณ ถ้าว่าเป็นโรคก็โรค ไอ.ซี.ยู หมอดูไม่ได้ ยาเข้าไม่ถึง มันสมควรแล้วหรือพวกเราถ้าเป็นประเภทนั้น

เราอย่าให้เป็นคนประเภทนั้นซิ ให้เป็นประเภทที่เข้าหาหมอก็ก็นำหวังได้หายโรคออกมา อย่าเข้าไปตายทิ้งเปล่า ๆ ไปไหนก็นำหวัง อยู่ในโลกนี้ก็ให้มีความชุ่มเย็นภายในจิตใจเพราะการสร้างความดี ไปโลกหน้าก็ให้มีความดีติดตัวไป เพราะเราสร้างความดีไว้แล้วแต่กาลหลัง คือตั้งแต่คราวเป็นมนุษย์อยู่นี้จะไม่เสียที

นั่นละ ท่านประกาศวันพระไว้ให้ท่านทั้งหลายได้ทราบว่าเป็นวันสำคัญสำหรับประชาชนทั้งหลาย จะได้ระลึกถึงความดีงามทั้งหลายและบำเพ็ญความดีงามเข้าสู่ตน อย่าให้เสียวันเสียเวลาล้ำเวลาไปเปล่า ๆ ท่านเอาเพียงว่าเดือนหนึ่งมีเพียง ๔ วันเท่านั้น นอกนั้นปล่อยให้ประกอบหน้าที่การงาน วิ่งไต่วิ่งเหนื่อเพื่อธาตุขันธ์ เพื่อสภณีกาย เพื่อความเป็นอยู่ เพื่อเอาชีวิตรอดไป ว่าอย่างนั้นเถอะนะ นอกจากนั้นในวันพระก็ให้บำเพ็ญให้ระลึกถึงคุณงามความดีเพื่ออาหารเข้าสู่ใจ

อาหารของธาตุของขันธ์นั้น คือ ข้าว น้ำ วัตถุต่าง ๆ อาหารของใจ ได้แก่ ทาน ศีล ภาวนา เป็นบุญเป็นกุศลรวมเข้ามาสู่ใจของเรา นี่คือน้ำอาหารของใจ ใครมีอาหารของใจนี้ ใจจะเป็นผู้มีความร่มเย็นเป็นสุข ไปเกิดก็เกิดในสถานที่ดีคติที่เหมาะสม สมความมุ่งมาดปรารถนา นอกจากนั้นมีบุญมาก ๆ แล้วก็ผ่านพ้นถึงนิพพาน ไม่ต้องมายุ่งเหยียงุ่นวายในการเกิดการตายนี้อีกเลย นี่เพราะความดีเพราะอาหารของใจมีมาก ล้วนเป็นอาหารดี ถ้าสิ่งนี้ไม่จัดว่าเป็นอาหาร แต่เป็นยาพิษเผาจิตใจของเรา นั่นไม่ใช่ของดี ขอให้พากันละเว้นบ้าง อย่างน้อยก็บ้างละเว้นได้มากเท่าไรก็ยิ่งดี วันพระวันหนึ่ง ๆ อย่าให้เสียเวลาล้ำเวลา วันพระได้ผ่านไปเปล่า ๆ วันประเสริฐผ่านไป เราเอาแต่ความโง่

เอาแต่รกอเวจีเผาหัวใจเราอยู่ทั้งวันทั้งคืนไม่ว่าวันพระวันโยม มันถูกต้องดีงามแล้วหรือ

เราเป็นมนุษย์ทั้งคน ฉลาดกว่าสัตว์ ทำไมจึงโง่กว่าสัตว์ บทเวลาถึงบทเช่นนี้เข้าให้เราถามเราอย่างนั้น อย่าให้คนอื่นไปถามนะ เดี่ยวเกิดโมโหโทโส แทนที่จะแก้กิเลสกลับเพิ่มกิเลสขึ้น ถ้าเราถามเราแล้วกิเลสจะหลุดลอยไป เราจะรู้ได้ในตัวของเรา

เออละ